

УДК (004.738.5:336.717.13):658.8

Амет-устаєва Д.М.

Кримський інженерно-педагогічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТІЖНОЇ СИСТЕМИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Розглянуто значення використання платіжної системи мережі Інтернет у фінансових розрахунках в туристичній галузі. Наведені сучасні популярні платіжні системи, які використовуються в туризмі. Визначено перспективи впровадження платіжних електронних систем в Україні.

Ключові слова: платіжна система, фінансові розрахунки, електронні гроші, WebMoney, Globalmoney.

Постановка проблеми. Розвиток сучасної економіки неможливий без високоефективної системи грошового обігу і використання сучасних платіжних механізмів. З вдосконаленням платіжно-розрахункових відносин змінювалось і співвідношення між готівковими і безготівковими сферами грошового обігу. Практика показує, що щоденні проблеми фінансування, кредитування економіки, виконання бюджету, а також задачі віддаленої перспективи, дозволяє успішно вирішувати інтенсивний розвиток різних форм безготівкових розрахунків [2, с. 140].

Сучасний бізнес у туризмі швидко змінює традиційні форми платіжних розрахунків і стрімко переміщується в мережу Інтернет. Це зумовлює появу та розвиток електронних платіжних систем, і їх різноманіття. В Україні вони ще тільки започатковуються, що пояснюється слабким розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій та нормативно-правовою базою. У найближчі роки очікується швидкий розвиток на українському ринку електронного бізнесу і нових електронних платіжних систем, які є ще одним видом фінансових сервісів в Інтернеті. Електронні платіжні системи базуються на новій формі грошей – так званих «електронних грошах» (electronic money).

Платіжна система в Інтернет – система здійснення розрахунків між фінансовими установами, бізнес-організаціями та Інтернет-користувачами в процесі купівлі-продажу товарів і послуг через Інтернет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У опублікованих працях вітчизняних учених, таких як І.Ярвая, Н.Меджибовська, С.Пірогов, Т.Данько, Н.Завялова, О.Сочінова, М.Макарова, досліджується специфіка платіжних електронних систем України і аналізуються теоретичні основи їх впровадження виключно по відношенню до суб'єктів підприємницької діяльності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не достатньо розкриті практичні аспекти використання електронних грошей у галузі туризму використовуються платіжні системи мережі Інтернет – бронювання та оплата готельних, курортних та туристичних послуг. Це сприяє швидкому обігу засобів, оплата квитків, бронювання готелів, купівля туру, екскурсій, розрахунок у ресторанах та ін., не маючи готівкових засобів в кишені або не вистояти довгезелісні черги, сидячі дома можна здійснювати оплату товарів, послуг. Для ефективного використання платіжних засобів в Інтернет підприємствам туристичної галузі необхідна інтеграція різних платіжних систем. Розвиток інформаційних технологій може дозволити зберігати на технічних пристроях грошову вартість та передавати її. Поява електронних грошей обумовлена потребами систем електронної торгівлі, якій необхідно мати інструмент для здійснення беззбиткових мікроплатежів. За

останні роки електронні гроші набули поширення в багатьох країнах світу – Західна Європа і США. Розвиваються системи електронних грошей в Бразилії, Індії, Сінгапурі, Таїланді та ін., причому в різних країнах використовуються різні системи електронних грошей.

Метою даної статті є визначення переваг та перспектив розвитку платіжної системи Інтернет; детальне ознайомлення з системою електронних платежів, WebMoney, VisaCash, Globalmoney – одні з крупних платіжних систем, виявлення її переваг та недоліків порівняно з іншими платіжними системами; аналіз використання даної системи електронних платежів у фінансових розрахунках у туристичній галузі.

Виклад основного матеріалу досліджень. Платіжна система Інтернет – система проведення розрахунків між фінансовими установами, бізнес-організаціями й Інтернет-користувачами в процесі купівлі/продажу товарів і послуг через Інтернет. У системі електронної комерції платежі відбуваються при дотриманні ряду умов конфіденційності, збереження цілісності інформації, аутентифікації, авторизації, гарантії ризиків продавця, мінімізації плати за трансакцію [2, с. 142; 3, с. 331].

Безготівкові розрахунки поступово витісняють готівкові платежі в грошовій системі України. Саме їм належить найважливіша розрахунково-платіжна функція в платіжній системі як усієї держави, так і окремих організацій та підприємств [2, с. 143].

Під терміном «електронні гроші» (цифрові гроші, цифрова готівка в електронній формі, гроші Інтернету) розуміють грошову вартість, яка зберігається в електронному вигляді на технічному пристрої і може використовуватися для здійснення платежів. Найбільш розповсюдженими засобами оплати товарів і послуг у туризмі є пластикові картки та чеки. Переваги безготівкової оплати: мобільність, розрахунок та отримання коштів, конвертація в іноземну валюту, нарахування відсотків для збільшення суми, знижки власникам. Недоліки: термін дії картки, тривалий час по виготовленню, відсотки за комісію та використання картки. Розповсюдженими форми платіжної системи є здійснення фінансових розрахунків за допомогою банкоматів, платіжних кіосків, POS-терміналів та ін. Електронні гроші – грошові зобов'язання емітента в електронному вигляді, які знаходяться на електронному носії у розпорядженні користувача, обіг здійснюється через комп'ютерну мережу, Інтернет. Електронні гроші поділяються на фіатні – гроші, які виражені в одній державній валюті (PayPal, VisaCash, Globalmoney та ін.) та нефіатні – гроші, які мають обіг поза державної платіжної системи (Webmoney, EasyPay, Rapida та ін.).

Наведемо основні переваги сучасної платіжної системи мережі Інтернет. По-перше, швидкість розрахунків. Переказ займає лічені секунди, тоб-

то в наступний момент після підтвердження платежу кошти виявляються на рахунку одержувача. По-друге, розмір комісії. У залежності від платіжної системи комісія за переказ може становити до 1-1,5%. По-третє, доступність. Для здійснення платежу достатньо встановити спеціальну програму та зареєструватися. По-четверте, географія. Сучасні платіжні системи мережі Інтернет дозволяють здійснити переказ коштів з будь-якого міста світу, де є Інтернет. По-п'яте, можливість розрахунків між фізичними особами (рецензенти та не рецензенти).

В туристичній галузі АР Крим нині з 185 туристичних фірм 20% підприємств користуються системою електронних платежів, наприклад, WebMoney. Більшість здійснює платежі за допомогою кредитних карт. Наведемо переваги WebMoney над кредитними картками (таблиця 1).

Таблиця 1
Порівняльний аналіз системи WebMoney з технологією Інтернет-платежів за допомогою кредитних карт

Назва показників та процедур платіжних систем	Характеристика показників та процедур Інтернет-еквайрингу кредитних карт	Характеристика показників та процедур системи WebMoney
Підключення продавця	Складно	Дуже просто і швидко
Проведення платежів	Досить складно	Просто і швидко
Процентні ставки	Високі	Низькі
Можливість мікроплатежів	Відсутня	Є
Фінансові гарантії покупця	Високі	Низькі
Необхідність установки додаткового ПЗ	Немає	Є
Анонімність угоди	Відсутня	Повна

За даними таблиці можна зробити висновок, що переваги наступні – просте та швидке підключення продавця, наочна та швидка процедура проведення платежів, низькі процентні ставки, наявність можливості мікроплатежів та анонімність проведення угоди, що являє собою як переваги, так і недоліки даної програми (анонімність трансакцій відкриває для продавців можливість ухилення від сплати податків і шахрайства щодо ненадання оплачених покупцем послуг).

Перейдемо до розгляду найпопулярніші платіжні системи у туризмі. Наведемо порівняльну характеристику міжнародних платіжних систем в таблиці 2.

Таблиця 2
Характеристика найпопулярніших міжнародних платіжних систем

Показники	WebMoney	PayCash
Тип системи	Поза банківський, з високим ступенем гнучкості	Цифрові, готівкові
Сфера застосування	B2B, B2C, C2C	B2B, B2C, C2C
Правовий простір	Міжнародний	Міжнародний
Мультивалютність	Є (дві валюти). На вході-виході різні світові валюти	Реалізується, але не застосовується через правове обмеження
Стійкість до знищення	Втрата не можлива	Відсутня, якщо гроші в гаманці

Мікроплатежі	Від 1 коп.	Від 0,0001 коп.
Комісійні	0,8% при вході, при виході відсутня	1-2%
Прийом платежів по кредиткам	Заявлено, не реалізовано	Не заявлено
Анонімність	Можлива	Можлива
Кредитування	Підтримується	Відсутня
Збереження коштів	Гроші не можливо знищити	При втраті файлу – гаманця гроші зникають
Вхід грошей до системи	Готівкою, банківськими та поштовими переказами через Western Union	Готівкою, банківськими та поштовими переказами через Сбербанк
Вихід грошей з системи	Готівкою, банківськими та поштовими переказами через Western Union, Сбербанк	Готівкою, банківськими та поштовими переказами через Сбербанк

WebMoney (WM) є системою, яка працює з цифровими грошима. Цікавою особливістю WebMoney є рівноправність усіх користувачів системи – як підприємств, так і покупців, а також можливість здійснення розрахунків між фізичними особами. Передбачено проведення захищеного платежу (з остаточним переказуванням грошей тільки після одержання товару покупцем).

Засоби програмно-апаратного комплексу WebMoney Transfer дозволяють робити миттєві трансакції, пов'язані з передачею майнових прав на будь-які on-line-товари і послуги, створювати власні Web-сервіси і мережні підприємства, проводити операції з іншими учасниками, випускати й обслуговувати власні інструменти. Використання системи WebMoney Transfer дозволяє в режимі реального часу здійснювати безпечні розрахунки за товари і послуги по мережі Інтернет, а також будь-яке переказування коштів по каналах мережі [4, с. 126].

Діючий у системі порядок ідентифікації дозволяє однозначно визначати і фіксувати проведені операції. Спеціальний комплекс заходів безпеки цілком виключає несанкціонований доступ до коштів і персональної інформації. Служба конфіденційних повідомлень дозволяє проводити захищене переписування з іншими учасниками, оговорювати деталі угод, коментувати проведення трансакцій.

WebMoney є цілком анонімною системою. Це означає, що при бажанні користувач може зробити недоступними свої персональні дані для інших клієнтів системи. З інформації, що використовується для угод, інша сторона не може одержати зазначених даних. Більше того, за постійним ідентифікаційним номером користувача неможливо визначити номери використовуваних ним гаманців.

Підключення до сервісу у клієнтів програми не вимагає спеціальних навичок і знань і включає розміщення стандартних сторінок сервісу і здійснення певних налаштувань на сайті. Для реєстрації в WebMoney користувач завантажує з Web-сайта системи і встановлює на своєму комп'ютері програму WM Keereg. При запуску програми відбувається з'єднання із сервером сертифікації і створюється обліковий запис гаманця в системі. На наступному етапі користувач переводить кошти на рахунок у банк IMTB (International Metall Trading Bank). Після цього він відправляє запит про конвертування грошей на рахунок в WM. Вони висилаються користувачу через сервер сер-

тифікації і зберігаються на локальному диску його комп'ютера [3, с. 342; 4, с. 130]. Підключення до сервісу не вимагає спеціальних навичок і знань і включає розміщення стандартних сторінок сервісу і здійснення певних настроювань на сайті [5, с. 222].

В Україні з'явилася в 2009 р. компанія Globalmoney, яка позиціонує себе як унікальна платіжна система, законно здійснюючи взаєморозрахунки між юридичними особами з використання електронних грошей, отримала всі дозволи на дозвіл та здійснення своєї першої емісії у 2011 р. (емітент – Ощадбанк).

Місія компанії – сприяти розвитку інноваційних платіжних технологій в Україні, які забезпечать зростання якості життя громадян і приплив засобів в реальну економіку. Globalmoney це перші електронні гроші, які емітовані з дотриманням усіх правових норм, які гарантовані державним банком України. Платіжна система Globalmoney надає широкі можливості по оплаті онлайн будь-яких рахунків, квитанцій, товарів і послуг – партнерами є найбільші компанії в найрізноманітніших сферах діяльності – українські і міжнародні, державні і приватні, банки і фінансові компанії та ін. Оплата усередині системи – без комісій для звичайних користувачів. За введення і виведення грошей з системи – найнижчі комісії в Україні. Оплачувати рахунки можна як використовуючи інтернет-доступ, так і в мережі партнерів. Компанія пропонує здійснювати грошові перекази усередині системи – між електронними гаманцями користувачів – без комісій. Globalmoney дозволяє оплачувати товари в інтернет-магазинах, проводить зворотний обмін електронних грошей на гривні і безліч інших операцій – як в онлайн, так і в офлайн через розгалужену мережу агентів.

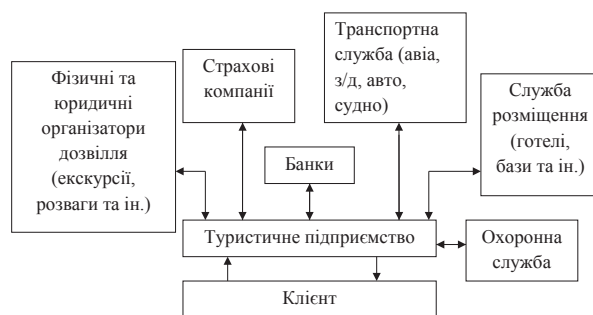
Верховна Рада прийняла Закон «Про внесення змін у деякі законодавчі акти України» (стосовно функціонування платіжних систем і розвиток безготівкових розрахунків) [1, с. 5]. У Законі визначено порядок ведення НБУ реєстру платіжної системи та системи розрахунків в Україні; урегульовано порядок випуску та використання електронних грошей; Державна податкова служба контролює дотримання порядку проведення готівкових розрахунків за товари та послуги. Передбачено покарання за порушення порядку здійснення операцій з електронними грошима.

Глобальний перехід бізнесу в онлайн обумовлює необхідність бути на гребені тренду, забезпечуючи своїм клієнтам максимальний комфорт при пошуку і оплаті послуг. За даними досліджень, річний обіг онлайн-ринку авіаквитків в Україні складає 150-170 млн. дол. Щорічний приріст української туристичної галузі складає близько 20-30%. Загальні прогнози її розвитку свідчать про те, що до кінця року є усі передумови для досягнення відмітки в 200 млн. дол.

Більш детальну схему переміщення по фінансовим розрахункам можна розглянути на малюнку 1.

Як видно зі схеми, кругообіг грошей достатньо великий – від клієнта до підприємства, де потім вони розходяться по всіх напрямках туристичної галузі.

Фахівці сфери туризму і організації поїздок стикаються з набором типових проблем: необхідністю блокування суми для гарантії оплати послуг і перевірки платоспроможності клієнта; оперативної оплати «путівок, що горять», і квитків зі знижками; необхідністю провести часткове спи-

Малюнок 1. Схема руху по фінансових платежах

сання із заблокованої суми для оплати штрафних санкцій і так далі.

При цьому туристичній компанії важливо забезпечити максимальний комфорт вибору і оплати необхідних клієнтові послуг. Наприклад, клієнт вибрав «тур, що горів», в екзотичну країну з вільютом наступного дня. Він обмежений в часі – у нього немає можливості їхати до туристичної фірми для оплати туру і отримання необхідної документації. В цьому випадку можливість оплати прямо на сайті значно понизила б навантаження на обслуговуючий персонал і заощадила б час обох сторін.

Потрібні системи для туристичного бізнесу, які виконували додаткові операції. Наприклад, відстежити статуси онлайн-платежів в режимі реального часу, сформувати статистику причин транзакцій не успіхів, створити звіт за необхідний відрізок часу у вигляді таблиць / графіків / діаграм, провести моніторинг активності покупців і багато що інше. Для відстежування причин невдалих транзакцій на платіжній сторінці встановлюються спеціальні маркери. Була можливість формувати рахунки і виставляти їх для подальшої оплати клієнтом за допомогою банківської карти. Система електронних платежів повинна понизити навантаження на обслуговуючий персонал туристичної фірми, заощадить тимчасові витрати і, що саме головне, дозволить клієнтові сплатити послуги, що цікавлять, в режимі онлайн, без додаткових дій.

Фахівцям сфери туризму важливо притягнути і утримати платоспроможну аудиторію інтернет-користувачів. Особливо це актуально у передноворічний ажіотаж, Різдво, свято усіх закоханих, Пасха, 8 Березня, травневі свята та ін., що дасть змогу отримати додаткову вигоду із-за великого напливу клієнтів.

Висновки і пропозиції.

1. Україна активізується до використання сучасних платіжних систем. Використання туристичними підприємствами популярних міжнародних платіжних систем, доведено, що є тенденції до зростання довіри фізичних та юридичних осіб до платіжних систем Інтернет.

2. Важливу роль у розвитку платіжної системи Інтернет відіграє соціальний аспект – готовність клієнтів та покупців до роботи в мережі, доступність Інтернет, масове розповсюдження платіжних карток і електронних платіжних систем, купівельна спроможність населення. Нині туристична галузь розвивається швидкими темпами, і роль платіжної системи мережі Інтернет набуває популярності та практичності, тому слід поглиблювати застосування проведення фінансових платежів через міжнародні системи (WebMoney, PayCash та ін.) та системи державного значення (Globalmoney). Проведення розрахунків через ме-

режу Інтернет значно прискорює процеси фінансових розрахунків, адже їх можна виконувати в будь-якій державі (яка безпосередньо користується поданою системою) та в будь-якому місці (дім, робота, відпочинок).

3. Дослідження показали, що платіжною системою мережі Інтернет у фінансових розрахунках підприємств туристичної галу-

зі в Криму користуються 20-30 відсотків. 4. Перспективами подальшого дослідження у даному напрямі є формування новітніх систем електронних платежів. Наявність безлічі платіжних систем в Інтернет ускладнює їхнє використання й обмежує їхнє розповсюдження. Однак це зовсім не заперечує майбутнє української електронних платежів в Інтернет.

Список літератури:

1. Закон України «Про внесення змін у деякі законодавчі акти України» (стосовно функціонування платіжних систем і розвиток безготівкових розрахунків) // Верховна Рада України: Закон України від 18.09.2012. – № 5284-VI.
2. Іванова І.М. Стан та перспективи розвитку муніципального фінансового контролю / І.М. Іванова // Фінанси. – 2005. – №11. – С. 140-147.
3. Меджибовська Н.С. Електронна комерція. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 384 с.
4. Электронная коммерция: учебное пособие / Под ред.С.В. Пирогова. – М.: Издательский дом «Социальные отношения» Перспектива, 2003. – 428 с.
5. Електронна комерція: навчальний посібник / А.М. Береза, І.А. Козак, Ф.А. Левченко та ін. – К.: КНЕУ, 2002. – 326 с.

Амет-устаева Д. М.

Крымский инженерно-педагогический университет

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЛАТЕЖНОЙ СИСТЕМЫ СЕТИ ИНТЕРНЕТ В ФИНАНСОВЫХ РАСЧЕТАХ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

Резюме

Рассмотрено значение использования платежной системы сети Интернет в финансовых расчетах в туристической отрасли. Приведены современные популярные платежные системы, которые используются в туризме. Определены перспективы внедрения платежных электронных систем в Украине.

Ключевые слова: платежная система, финансовые расчеты, электронные деньги, WebMoney, Globalmoney.

Amyet-ustayeva D. M.

Crimean Engineering and Pedagogical University

ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТІЖНОЇ СИСТЕМИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Summary

The value of the use of the payment system of network is considered the Internet in financial arrangements in tourist industry. The modern popular payment systems over, that is used in tourism, are brought. The prospects of introduction of the payment electronic systems are certain in Ukraine.

Key words: payment system, financial arrangements, electronic cash's, WebMoney, Globalmoney.